

DÁVID MÁRIA–ESTEFÁNNÉ VARGA MAGDOLNA

Szakmai beszámoló

A „Forrás” pályaválasztási és pályaaorientációs tanácsadási regionális kísérleti projekt pedagógus-továbbképzési programjairól

Phare Hu 0008-02-3

Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2002-2004

A projekt keretében az EKF által vállalt feladatok három jelentős témakör köré csoportosíthatók:

- Új tananyagokkal kapcsolatos szakmai igények meghatározása
- Kísérleti tananyagok kifejlesztése és jóváhagyása
- Pedagógusok, tanácsadók kiképzése

Az új tananyagokkal kapcsolatos szakmai igények meghatározása és a kísérleti tananyagok kifejlesztése a gyakorlatban kétféle tevékenység elvégzését követelte meg:

1. A pedagógus-továbbképzési programok akkreditációs eljárásának lefolytatásához szükséges dokumentumok elkészítését. Ez a 3×30 órás tréning-programok alapítási és indítási engedélyeihez szükséges kérelmek kidolgozását jelentette a szakértők részéről.
2. A pedagógus-továbbképzési programokhoz tartozó tankönyvek megírását.

Az akkreditációs anyagok elkészítésének folyamatában moduláris felépítésben 3 x 30 órás továbbképzési programot és a hozzá kapcsolódó tananyagok tervezetét dolgozták ki a szakértők.

Az egymásra épülő továbbképzési programok és a hozzájuk kapcsolódó tananyagok az alábbi címeken szerepelnek:

1. modul: Pályaválasztási információk kezelése az iskolában
2. modul: Pedagógiai tanácsadási módszerek a pályaválasztás segítésében
3. modul: Pályaaorientációs foglalkozások és a munkaerőpiacon való eligazodás támogatása az iskolában

A szakértői team ehhez kapcsolódóan két alkalommal tartott Gödöllőn megbeszélést, majd az elkészült tervezetet Simkó János által felkért kollégák véleményezték, külső szakértőként dr. Szilágyi Klára írt módosítási javaslatokat. Ezek figyelembevételével 2003. 02. 12-re egy új változatot dolgoztunk ki és 02. 28-ra ennek alapján készítettük el a programok alapítási és indítási engedélyének kérelmét.

Az akkreditációs folyamatban szükséges korrigálásokhoz, módosításokhoz rendszeres szakértői konzultációkat folytattunk. Az akkreditációs folyamat munkaanyagairól készült dokumentumokat az első modulhoz készült szakmai beszámoló mellékleteként csatoltuk.

Ez a folyamat 2002. novemberétől 2003. augusztus 21-ig zajlott. Ekkor kapta meg főiskolánk az oktatási miniszter határozatát arról, hogy a három pedagógus továbbképzési programot akkreditálták és indítható a képzés.

A pedagógus-továbbképzési programokhoz tartozó tankönyvek létrehozásának folyamatában a szakértői team meghatározta azok szakmai tartalmát, és kijelölte a szerzők személyét. A szerzőktől előzetesen a megadott címhez kapcsolódó témavázlatot kért be, majd ezeket áttekintve a tananyagíráshoz megfogalmazott felkérő levelekben jelezte a szerzők részére a szükséges módosításokat. A tananyagok beérkezését követően külső szakértői és lektori véleményezésre továbbította azokat, majd a tananyagok végleges változatát a szerzők ezen vélemények figyelembevételével készítették el.

A tananyagfejlesztés folyamata 2003 januárjától 2003 júniusáig tartott. A menet közben keletkezett munkaanyagokat az első modulhoz készült beszámolóhoz csatoltuk.

A pedagógusok továbbképzési programjainak lebonyolítása

A képzés szervezése

2003 februárjában egy konzorciumi tanácsülésen került egyeztetésre a szervezési feladatok végrehajtása. A szakértők egy egyoldalas információs anyagot dolgoztak ki a pedagógusok tájékoztatására, a képzésben való részvétel motiválására (1. sz. melléklet).

A képzésre jelentkezők szervezésében, a pedagógusok tájékoztatásában és mozgósításában konzorciumi tagként a Pedagógiai Intézetek, az Önkormányzatok és a Munkaügyi Központok vettek részt. A szervezés kezdetén kétséges volt, hogy sikerül-e a pályázatban vállalt 300 fős pedagógusi létszámot mozgósítani, de a konzorciumi partnerek segítségével ez a szervezés eredményes volt, a továbbképzésre jelentkezők végső létszáma így 298 főre emelkedett.

Az első modul témakörei és szakmai tapasztalatai

A **pályaválasztási információk kezelése az iskolában** című pedagógus-továbbképzési program fő célkitűzései a következők:

- Alapvető ismeretek nyújtása a pályorientációs tevékenységről
- A korszerű pályaismeret, foglalkozási információk, valamint módszertani ismeretek nyújtása a pályaismeret bővítésének lehetőségeiről
- A Foglalkozási Információs Tanácsadó Iroda megismertetése a pedagógusokkal
- A pályaválasztási információhordozók használatára való felkészítés, valamint a PHARE program keretében kifejlesztett regionális NET használatára való felkészítés.

Az első 30 órás pedagógus-továbbképzési program június végén 14 csoportban, 5 helyszínen került lebonyolításra. (Miskolc, Eger, Salgótarján, Ózd, Sárospatak) Tekintettel arra, hogy többen jelezték, hogy nem tudnak a megadott időpontban részt venni a képzésen, 2003. szeptember elején Eger és Miskolc központtal két pótcsoportot is tartottunk. A tréning jellegű foglalkozásokat kiegészítette egy 6 órás számítógépes gyakorlat, szeptember közepén, amelyen az elektronikus információhordozók kezelése és a regionális NET használatára kívántuk felkészíteni a hallgatókat. Tekintettel arra, hogy a PHARE pályázat keretében kifejlesztésre kerülő regionális információs rendszer még nem készült el, az országos pályainformációs weblapokon való tájékozódásra készítettük fel a pedagógusokat. (A feladatokat a 2. és 3. sz. melléklet tartalmazza.) Szakmai szempontból ez nem jelentett problémát, hiszen az országos hálózaton való információkeresés nehezebb feladatot jelent, mint egy meghatározott weblap használata, így a továbbképzésen szerzett információk a pedagógusok részéről könnyen transzferálhatók, a kifejlesztett rendszerhez is alkalmazhatók.

Ugyanakkor fontos, hogy minden végzett pedagógus értesítést kapjon a program keretében kifejlesztett rendszer elérhetőségéről.

Az első 30 órát teljesített személyek összlétszáma 271 fő. A vállalt 300 főtől való minimális eltérést a program azzal kompenzálja, hogy a hosszabb idejű pedagógus-továbbképzési programokba nagyobb hallgatói létszámot fogad, mint az induló jelentésben tervezett létszámok voltak.

A pedagógus-továbbképzés 1. moduljának fogadtatása a részt vevők által kitöltött értékelőlapok eredményei szerint egyértelműen pozitív. (A 4. sz. melléklet az értékelőlap-mintát, az 5. sz. melléklet pedig a feldolgozás eredményeit mutatja.)

Ötfokú skálán értékelve a programot, a 4 egész feletti, inkább az ötös értékhez közelítő átlageredmények azt jelzik, hogy a továbbképzés részt vevői

igen elégedettek voltak a főiskolánk által kidolgozott és lebonyolított továbbképzéssel. Ezt jelzi az a tény is, hogy az előzetes bejelentkezésekhez képest többen folytatták a kurzust, továbbléptek a 2. és 3. modulra, holott eredetileg ezt nem tervezték.

Az 1. kérdésre (Mennyire egyezett a program tartalmi része azzal, amire számított?) adott válaszok 4,25-os értéke jelzi, hogy a pedagógusok egy része mást várt, a szóbeli visszajelzések szerint a tréning jelleg lepte meg őket, inkább előadásokra számítottak.

A programot zömében teljesen szakszerűnek ítélték meg (4,62), 68%-uk úgy látja, hogy nagyon sok új ötletet, irányvonalat kapott a munkájához (átlag: 4,57).

Az oktatás tárgyi feltételeit a részt vevők 83%-a jónak, ill. nagyon jónak tartotta, (átlag: 4,23) az elmélet és gyakorlat arányát általában megfelelőnek ítélték meg, (3,25) Akik nem így látták, azok inkább a gyakorlatot sokallták. Ez egybevághat az elvárások során tapasztalt eredményekkel, miszerint a pedagógusok egy továbbképzéstől inkább előadásokat várnak, és az ismeretek tréning jellegű feldolgozása néhányuknak még idegen. A szervezés módjára vonatkozóan nagyobb szóródást mutatnak az eredmények, de így is a részt vevők 78%-a jónak vagy nagyon jónak minősítette (átlag: 4,09). Ennek a modulnak a szervezési feladatai jelentették a legnagyobb kihívást a rendezők részére, hiszen egyszerre kellett mozgatni a közel 300 fős hallgatói létszámot, a FIT-ek látogatásának zavartalanságát és a számítógépes gyakorlatokon naponta közel 100 hallgatót. Az ilyen mennyiségű szervezési feladathoz képest a visszajelzés egyértelműen jónak ítéltető meg. A legegységesebb vélemény a csoportvezetők munkájáról alakult ki. A részt vevők 82%-a kiválóra minősítette a tréner munkáját, 14%-a pedig jóra (átlag: 4,76). A követelmények teljesítésének módját is zömében megfelelőnek tartották a hallgatók, úgy ítélték meg, hogy illeszkedik a továbbképzés anyagához (átlag: 4,46).

A második modul témakörei és szakmai tapasztalatai

Pedagógiai tanácsadási módszerek a pályaválasztás segítésében címmel íródott pedagógus-továbbképzési programunk fő céljai:

- Alapvető személyiség- és pályafejlődési, valamint tanácsadási ismeretek nyújtása.
- Felkészítés a tanácsadás módszereinek alkalmazására, ezen belül a célzott beszélgetések vezetésére.
- Felkészítés az általános és középiskolákban alkalmazható öndefiníciós eljárások alkalmazására, a tanulói önismeret fejlesztésére.

A képzést 11 csoportban, az első modul helyszínein bonyolítottuk le.

Amennyire lehetőség volt rá, igyekeztünk az eredeti csoportbeosztásokat megtartani. A 60 órás pedagógus-továbbképzési programot 184 fő teljesítette.

A háromnapos tréning mellett a hallgatók önálló munkával audiokazettát készítettek, amelyen a beszélgetésvezetési fogások alkalmazását mutatták be.

A tréningvezetők egyéni szupervízióval segítették ezt a munkát, és adtak visszajelzést a hallgatóknak a tanácsadási gyakorlatra.

Szakmai szempontból ez a modul is igen sikeresnek bizonyult, ugyanakkor a regionális NET hiánya az öndefiníciós módszerek tanítását kissé hátráltatta.

Tekintettel arra, hogy a képzésnek ezen szakaszában nem lehetett tudni, hogy milyen öndefiníciós eljárások kerülnek be a számítógépes programba a Tájéoló kérdőívek alkalmazására készítettük fel a pedagógusokat. Ezért javasoljuk, hogy – amennyiben szerzői jogvédelmi okok nem akadályozzák –, a Tájéoló programok utólagosan kerüljenek be a regionális NET programjaiba.

Az értékelőlapok elemzése alapján a pedagógusok elégedettségi mutatói még magasabbak voltak, mint az első modulnál (6. sz. melléklet). Az elégedettségi kérdésekre adott átlagok szinte minden területen 4,5 fölé emelkedtek, tehát szakmai szempontból a részt vevők kiválóra minősítették a programot és az oktatók felkészültségét. A szervezést és az oktatás tárgyi feltételeit jóra minősítették (4,27; 4,31). Az elmélet-gyakorlat arányát megfelelőnek tartották.

A harmadik modul témakörei és szakmai tapasztalatai

A Pályaorientációs foglalkozások és a munkaerőpiacon való eligazodás támogatása az iskolában című pedagógus-továbbképzési program a moduláris felépítésű továbbképzés-sorozat utolsó eleme.

Fő célkitűzései:

- Alapvető munkaerő-piaci ismeretek nyújtása és a munkaerőpiac információs rendszeréről való tájékozódás
- Alapvető csoportvezetési és csoportdinamikai ismeretek nyújtása
- Felkészítés a strukturált pályaorientációs csoportfoglalkozások vezetésére.

Ez a modul integrálja az előző két program során szerzett ismereteket, és továbbfejleszti a strukturált csoportfoglalkozások gyakorlatára. Felkészíti a pedagógusokat pályaorientációs foglalkozások vezetésére az iskolában. A 90 órás programot 134 fő teljesítette. Ez 34 fővel több, mint az induló jelentés-

ben vállalt létszám. A csoportok száma és a képzési helyszínek is ugyanazok maradtak, mint az előző alkalommal. A csoportlétszám emelését a pedagógusok igényei indokolták. Az értékelőlapok eredményei alapján a harmadik modult is kiválóra minősítették a pedagógusok.

A részeredmények mutatói megegyeznek a második modulban kapott kiváló minősítésekkel.

Összességében a „Forrás” pályaválasztási és pályaorientációs tanácsadási regionális kísérleti projekt pedagógus-továbbképzési programjai sikeresen lezajlottak.

Javasoljuk, hogy a szolgáltatási pontokon a tanácsadó kollégák további szakmai segítséget kapjanak az egyéni tanácsadás témakörében, akár belső továbbképzés, akár szupervízió formájában.

A továbbképzéseken szerzett ismereteket a pedagógusok továbbfejleszthetik az EKF vagy a Gödöllői Egyetem szakirányú és szakvizsga-programjaiban.